

การส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ชุมชนตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม
The Promotion of traditions of Chong Ku Khu Mahathat of community
on eco-culture concept

อมรรัตน์ ปาประโน

นิสิตปริญญาตรี วท.บ. (สิ่งแวดล้อมศึกษา)

อาจารย์วรรณศักดิ์พิจิตร บุญเสริม และ ลิขิต จันทร์แก้ว

อาจารย์ สาขาสีงแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Amonrut Paprano

B.Sc. (Environmental Education)

Dr. Wannasakpijit Boonserm and Likhit Jankeaw

Lecturer in Environmental education, Faculty of Environment and Resource Studies, Mahasarakham University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติก่อนและหลังการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 สาขาสีงแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 30 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบสมัครใจเข้าร่วมการส่งเสริม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผ่นพับ แบบทดสอบความรู้ และแบบวัดทัศนคติต่อประเพณีสงกรานต์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired t-test ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการส่งเสริมนิสิตมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง หลังการส่งเสริมนิสิตมีความรู้ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการส่งเสริมพบว่า นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยหลังการส่งเสริมมากกว่าก่อนการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ก่อนการส่งเสริมนิสิตมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย และหลังการส่งเสริมนิสิตมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการส่งเสริม นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การส่งเสริม ประเพณีสงกรานต์ ความรู้ ทัศนคติ นิเวศวัฒนธรรม

Abstract

The purpose of this study was to study and compare knowledge, attitude about traditions of Chong Ku Kho Mahathat of community before and after promotion. The sample were 30 students in Environmental Education, Faculty of Environment and Resource Studies of Mahasarakham University, by voluntary. The research tools were manuals, brochures, knowledge test and the attitude test. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, means, standard deviation, and Paired t-test. The finding were that before promotion, students had knowledge score at moderate level and after promotion, had knowledge score at very good level. When compared mean score between before and after indicated that students had knowledge score after more than before significant at the .05. Before promotion, students had attitude score had at agree level and attitude after promotion, is at agree level. When compared mean score between before and after indicated that students had attitude score after more than before significant at the .05.

Keywords : promotion, traditions of Chong Ku Khu Mahathat, knowledge, attitudes, eco-culture

บทนำ

การดำเนินชีวิตของคนในอดีตมีวิธีการดำเนินชีวิตที่มีรากเหง้ามาจากความเชื่อของคนในอดีตจนถึงปัจจุบัน และต่อมามีวิวัฒนาการความเชื่อมาเรื่อยๆและมีการสืบทอดแบบแผนแนวทางการปฏิบัติสืบทอดกันมา มีฮีต 12 คอง 14 อันเป็นกฎกติกาที่เป็นแบบแผนให้คนในชุมชนในภาคอีสาน ได้ปฏิบัติตามแต่อดีตเพื่อให้การดำเนินชีวิตได้มีความราบรื่น และมีวิธีในการปฏิบัติตนภายในสังคม ทั้งในฮีต 12 คอง 14 นี้ต่างมีรากฐานที่มาจากความเชื่อในเรื่อง ทั้งทางผี พุทธ พราหมณ์ เป็นสำคัญ

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยจะเห็นได้ว่าผู้คนส่วนใหญ่มีความเชื่อศาสนาพุทธที่ผสมผสานกับความเชื่อเรื่องผี มีระบบความสัมพันธ์และการให้ความหมายเรื่องผีเอาไว้มากมาย “ผี คือ ตัวแทนของอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งให้กฎเกณฑ์ทางสังคม ให้ความชอบธรรมกับการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบแบบแผน “ผิดผี” เท่ากับ ผิดกฎหมาย (เสรี พงศ์พิศ : 2529) เพราะเห็นได้จากพิธีกรรมของภาคอีสานที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ ฮีต สิบสอง คอง สิบสี่ เป็นพิธีกรรมความเชื่อของคนอีสานที่ทำพิธีกรรมเกี่ยวกับผีแทบจะทั้งสิ้น แต่ในสมัยใหม่ผู้คนได้นำเอาศาสนามาผสมผสานกับพิธีกรรมความเชื่อต่างๆได้อย่างลงตัว อันเป็นการนำแนวคิดในอดีต มาก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่จะทำให้สังคมปัจจุบันได้สามารถขับเคลื่อนไปได้ ประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นและปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเพื่อเป็นเหตุผลดังกล่าว เช่น ประเพณีสงกรานต์

ประเพณีสงกรานต์ จึงเป็นอีกพิธีกรรมหนึ่งของชุมชน ที่ได้กระทำมาตั้งแต่สมัยโบราณ เนื่องจากที่เป็น

ศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนที่มีภูมิลำเนาใกล้เคียง และจากอดีตเมื่อถึงวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 จากคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านว่า การมาร่วมกันประกอบพิธีของคนเฒ่าคนแก่นั้นจะมาร่วมกันโดยไม่ได้นัดหมาย แต่จะยึดวัน เวลาที่กล่าวข้างต้น เป็นวันประกอบพิธีสงกรานต์ ซึ่งมีความเชื่อว่าจะเป็นสิริมงคลของชีวิต และทำให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล และปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อที่เกี่ยวข้อง และ ความสำคัญ ความเชื่อในเรื่องภูตผี เทพอารักษ์ จึงถูกกำหนดให้มีประเพณีสงกรานต์เกิดขึ้น เพื่อเป็นการการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ สร้างแหล่งอาหารพืชพันธุ์อันสมบูรณ์และช่วยรักษาป่าไม้ให้กับชุมชนหลายๆ ประเพณีสงกรานต์มีขึ้นเพื่อรวมใจของคนในชุมชน สร้างขวัญกำลังใจในการประกอบสัมมาอาชีพ ล้วนแต่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่า นอกจากนี้ ยังเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนที่มีภูมิลำเนาใกล้เคียง และเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณีของคนในชุมชน

พิธีกรรมประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับน้ำเพราะเชื่อว่าหากผู้คนในชุมชนได้มีการประพฤติปฏิบัติ ดำเนินประเพณีพิธีกรรมสงกรานต์ ก็จะทำให้มีฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล มีน้ำพอเพียงในการทำเกษตรกรรม และการอุปโภคบริโภคเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้นจึงมีการอนุรักษ์น้ำเพราะน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการ

ดำรงชีวิตของมนุษย์องค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย น้ำเป็นแหล่งกำเนิดของพืชและสัตว์น้ำ น้ำทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์แก่สิ่งมีชีวิตทั้งหมด ความต้องการใช้น้ำในกิจกรรมต่างๆ ย่อมแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของผู้ใช้และความอุดมสมบูรณ์ของน้ำ น้ำที่จะเป็นประโยชน์โดยตรงสำหรับมนุษย์มากที่สุดคือน้ำจืดเนื่องจากน้ำเป็นทรัพยากรที่เกิดทดแทนได้เองโดยธรรมชาติ จึงดูเหมือนว่าทรัพยากรน้ำน่าจะไม่มีวันขาดแคลนหรือไม่เพียงพอแก่ความต้องการของมนุษย์ แต่โดยข้อเท็จจริง ในบางพื้นที่หรือบางช่วงเวลาก็มีปัญหาการขาดแคลนน้ำ นอกจากนั้นในบางพื้นที่หรือในบางช่วงเวลา อาจเกิดปัญหาปริมาณน้ำมากเกินไปหรือน้ำท่วมได้ โดยมีระดับความรุนแรงแตกต่างกันไปตามลักษณะของพื้นที่ ปริมาณน้ำฝนที่ได้รับ และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงได้มีการประเพณีสงฆ์เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามที่มุ่งหมายของคนในชุมชน

นิสิตชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือ คนรุ่นใหม่ที่มีมาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อนำองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในสาขาต่าง ๆ ไปใช้ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของโลก อันได้แก่ ครอบครัว ชุมชน และสังคม องค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พวกเขาจะต้องมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้แก่คนในสังคม ได้รู้อย่างเท่าทัน รู้อย่างเข้าใจ รู้อย่างถูกต้อง ดังนั้นพวกเขาจึงต้องเรียนรู้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในตนเอง และสามารถนำไปถ่ายทอดให้ผู้คนรอบตัวเขา สังคมสิ่งแวดล้อมที่ตนดำรงอยู่ โดยใช้กระบวนการถ่ายทอดด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็น

ตัวเชื่อมโยงให้เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการส่งเสริมประเพณีสงฆ์คุ้มครองหาธาตุ สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อเป็นการเรียนรู้ประเพณี ในอันที่เป็นประโยชน์ต่อความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และการให้เห็นคุณค่าประโยชน์ของน้ำที่มีต่อการดำรงชีวิตของคน และมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อประเพณีสงฆ์ คุ้มครองหาธาตุ อันจะช่วยกันอนุรักษ์สืบทอดประเพณีที่ดีงามไปสู่รุ่นลูกหลานได้สืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริมประเพณีสงฆ์คุ้มครองหาธาตุ ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติก่อนและหลังการส่งเสริมประเพณีสงฆ์คุ้มครองหาธาตุ ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม

สมมติฐานการวิจัย

หลังการส่งเสริมประเพณีสงฆ์คุ้มครองหาธาตุ ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับประเพณีสงฆ์คุ้มครองหาธาตุ สูงกว่าก่อนการส่งเสริม

ความสำคัญของการวิจัย

การส่งเสริมประเพณีสงฆ์ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม นิสิตที่เข้าร่วมการส่งเสริมได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีสงฆ์คุ้มครองหาธาตุ เรียนรู้ความหมายของวัฒนธรรมและประเพณีไทย อันจะนำมาซึ่งความรู้และการมีทัศนคติต่อประเพณีสงฆ์คุ้มครองหาธาตุ และเห็นมองเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยที่บรรพบุรุษได้

เสริมสร้างมาให้ชุมชนรุ่นหลัง อันเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์ได้ต่อไป

วิธีการวิจัย

พื้นที่วิจัยในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรมสามารถแยกออกเป็น ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่ศึกษาประเพณีสงกรานต์ได้แก่ บ้านดอนตู ตำบลเขวาสันติ อำเภอมะนัง จังหวัดมหาสารคาม

2) พื้นที่ในการส่งเสริมได้แก่ ศูนย์วิจัยอบรมและสื่อสารด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ภาควิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ระยะเวลาในการวิจัย มีนาคม 2558 – มีนาคม 2559

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรมสามารถแยกออกเป็น ดังต่อไปนี้

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประเพณีสงกรานต์ได้แก่ บ้านดอนตู ตำบลเขวาสันติ อำเภอมะนัง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 646 คน

2) ประชากรที่ใช้ในการถ่ายทอด ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 103 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรมสามารถแยกออกเป็น ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประเพณีสงกรานต์ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้นำ

ชุมชน 1 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน ชาวบ้าน 3 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการถ่ายทอด ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1 สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 30 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบสุ่มเจาะจง

รูปแบบวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม เป็นกลุ่มทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) เปรียบเทียบความรู้และทัศนคติก่อนและหลังการส่งเสริม (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 109)

ตาราง แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	O ₁	X	O ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแผนการวิจัย

E แทน ประชากรกลุ่มตัวอย่าง (Experimental group)

O₁ แทน การทดสอบความรู้และทัศนคติก่อนการส่งเสริม (Pre-test)

X แทน การส่งเสริมประเพณีสงกรานต์

O₂ แทน การทดสอบความรู้และทัศนคติ
หลังการส่งเสริม (Post-test)

O₁ และ O₂ เป็นการวัดด้วยเครื่องมือ
ชนิดเดียวกันหรือคู่ขนานกัน มีมาตรฐานวัด
เดียวกัน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอด

1. คู่มือการส่งเสริม เรื่อง การส่งเสริม
ประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มหาธาตุ ของชุมชน ตามแนวคิด
นิเวศวัฒนธรรม

2. แผ่นพับการส่งเสริม ประเพณีสงกรานต์
กลุ่มหาธาตุ

เครื่องมือในการวัดและประเมินผล

1. แบบทดสอบถามความรู้เกี่ยวกับการ
ส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มหาธาตุ ของชุมชน ตาม
แนวคิดนิเวศวัฒนธรรม ก่อนและหลังการฝึกอบรม

2. แบบวัดทัศนคติต่อการส่งเสริม
ประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มหาธาตุ ของชุมชน ตามแนวคิด
นิเวศวัฒนธรรม ก่อนและหลังการส่งเสริม

ขั้นตอนการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาประเพณีสงกรานต์
ผู้วิจัยมีข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ติดต่อผู้นำ
ชุมชน เพื่อขออนุญาตลงพื้นที่ สํารวจสิ่งแวดล้อม
ด้านวัฒนธรรมประเพณีสงกรานต์ กลุ่มหาธาตุในชุมชน
บ้านดอนตู จากนั้นทำการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการ
สัมภาษณ์ 2) นำผลสํารวจที่ศึกษาได้ไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขออนุญาตลงพื้นที่ในการ
ทำวิจัย การส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ กลุ่มหาธาตุ ของ
ชุมชน ตามแนวคิดนิเวศ

ระยะที่ 2 การออกแบบเครื่องมือ และการ
หาคุณภาพเครื่องมือ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา
ประเพณีสงกรานต์ที่ได้จากระยะที่ 1 มาเป็นแนวทางใน
การสร้างและกำหนดรูปแบบจัดการส่งเสริม ดังนี้

1. สร้างคู่มือ แผ่นพับ แบบทดสอบถาม
ความรู้ และแบบวัดทัศนคติในการส่งเสริมประเพณี
สงกรานต์กลุ่มหาธาตุ ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศ
วัฒนธรรม

2. การกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรม
ถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้การส่งเสริมเป็นไปตาม
วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้กำหนดรูปแบบการ
ส่งเสริม มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เทคนิคการถ่ายทอดความรู้จะต้อง
เหมาะสมกับเนื้อหาความรู้พิจารณาจาก
จุดประสงค์ของการส่งเสริม เป็นแนวคิดไปสู่เนื้อหา
การส่งเสริม ประเพณีสงกรานต์กลุ่มหาธาตุ เทคนิคการ
ส่งเสริมจะต้องเหมาะสมกับเนื้อหาความรู้ และผู้
เข้ารับฟังการส่งเสริม โดยการนำเทคนิคการ
ถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการส่งเสริมมี
ความรู้เพิ่มขึ้น วิธีการถ่ายทอดที่นำมาใช้ในการส่งเสริม
ในครั้งนี้ประกอบด้วย การบรรยายให้ความรู้

2.2 สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการส่งเสริม
ประกอบด้วยคู่มือกิจกรรม เรื่อง การส่งเสริม
ประเพณีสงกรานต์ กลุ่มหาธาตุ ของชุมชน ตามแนวคิด
นิเวศวัฒนธรรม

2.3 ระยะในการส่งเสริม ใช้เวลา 2 วัน

2.4 กลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริม คือ
นิสิตชั้นปีที่ 1 สาขาสังแวดล้อมศึกษา คณะ
สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม จำนวน 30 คน ซึ่งได้จากการเลือก
แบบสุ่มเจาะจง

3. การกำหนดรูปแบบการวัดประเมินผลกา
รส่งเสริมวัดความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริมโดยใช้
แบบทดสอบถามความรู้ และวัดทัศนคติ

ระยะที่ 3 กระบวนการถ่ายทอดทางสิ่งแวดล้อมศึกษา

ในระยะนี้เป็นระยะของกระบวนการถ่ายทอดทางสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยผ่านกระบวนการส่งเสริมถ่ายทอดให้เกิดความรู้และการมีส่วนร่วม ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการส่งเสริมเพื่อให้การส่งเสริมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีรายละเอียด ดังนี้

1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เข้าร่วมการส่งเสริม หรือการสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริม เพื่อสร้างความคุ้นเคยและลดความตึงเครียดทางด้านร่างกาย และจิตใจของผู้เข้าร่วมการส่งเสริม

2 ขั้นกิจกรรม คือ กิจกรรมในการส่งเสริมครั้งนี้ประกอบด้วย การบรรยายและสาธิตโดยมีคู่มือกิจกรรม และแผ่นพับ การส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม โดยกำหนดเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมทราบว่าตนกำลังทำอะไรอยู่ ซึ่ง ในการส่งเสริม ผู้วิจัยมีเทคนิคและวิธีการส่งเสริมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมเกิดความรู้และการมีส่วนร่วม

3 ขั้นวัดผลการจัดกิจกรรม ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งจะเป็นขั้นตอนวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยที่ตั้งไว้ในตอนแรก โดยในการส่งเสริม ครั้งนี้ วัดผลการประเมิน 2 ด้าน คือ ด้านความรู้ และการวัดทัศนคติของผู้เข้าร่วม การส่งเสริมที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริม

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ กลุ่มมหาธาตุ ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม

ก่อนการส่งเสริมนิสิตมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์กลุ่มมหาธาตุ นิสิตมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์อยู่ในระดับพอใช้ และหลังการส่งเสริมนิสิตคะแนนความรู้อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า หลังการส่งเสริมนิสิตมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์มากกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบทัศนคติ ก่อนและหลังการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ กลุ่มมหาธาตุ ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม

ก่อนการเข้าร่วมส่งเสริม นิสิตมีทัศนคติเฉลี่ยต่อประเพณีสงกรานต์เท่ากับ 2.48 อยู่ในระดับเห็นด้วย และหลังการส่งเสริมนิสิตมีทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 อยู่ในระดับเห็นด้วย แต่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า หลังการส่งเสริมนิสิตมีคะแนนทัศนคติมากกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การส่งเสริมประเพณีสงกรานต์กลุ่มมหาธาตุ ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม ได้ทำการส่งเสริมนิสิตจำนวน 30 คน ซึ่งได้จากการสมัครใจเข้าร่วม โดยใช้แบบทดสอบความรู้ และแบบวัดทัศนคติเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ศึกษา ผู้วิจัยขออภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ กลุ่มมหาธาตุ ของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม

นำมาใช้นี้ล้วนมีอยู่แล้วในศาสตร์ทางการศึกษา ขึ้นอยู่ว่าจะเลือกสรรส่วนใดของศาสตร์ทางการศึกษามาร่วมใช้เท่านั้น เช่น หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาจะมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (มิใช่วิทยาการเชิงเดี่ยว) เป็นการพัฒนาความคิดที่เป็นระบบ คือ มองทุกสิ่งทุกอย่างแบบองค์รวม และการเรียนรู้ต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แนวปฏิบัติดังกล่าวนี้นี้เป็นการคัดสรรมาจากศาสตร์ทางการศึกษา อักษร สวัสดิ์ (2542 : 26) ได้กล่าวว่า เมื่อบุคคลได้รับการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องใดก็ตาม เป็นพฤติกรรมขั้นต้นที่ผู้เรียนรู้เพียงแต่เกิดความจำได้ โดยอาจจะเป็นการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน จำได้ เห็นมาผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ จะทำให้ทราบข้อเท็จจริง หรือรายละเอียดของเรื่องราว นั้น ซึ่งจะสะสมและถ่ายทอดสืบต่อกันไปจนกลายเป็นความรู้ จากการส่งเสริมประเพณีสงฆ์คุ้มหาธาตุของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม ด้วยวิธีการบรรยายให้ความรู้และกิจกรรมถามตอบ เป็นรูปแบบที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมสนใจเป็นพิเศษ จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยออกมาในทางที่ดีหรือเพิ่มขึ้น โดยผลการวิจัยดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลิขิต จันทรแก้ว (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการสืบสานฮีตสิบสองคองสิบสี่เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม จิตดาภา อุปเนตร (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการปลูกกล้วยน้ำว้าโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านแมด ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม วราภรณ์ นันทจันทร์ (2556 : 45-46) ได้ทำการส่งเสริมการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนสำหรับประชาชนบ้านโคกก่อง ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม สมาลี ชาหยอง (2557 : บทคัดย่อ)

ได้ทำการส่งเสริมการใช้คู่มือการปลูกมะกรูดเพื่อใช้ในครัวเรือนและการอนุรักษ์ สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มีผลทำให้ความรู้หลังเพิ่มขึ้นก่อนการส่งเสริม ที่มีการใช้กระบวนการถ่ายทอดสิ่งแวดล้อมศึกษามาร่วมการส่งเสริม โดยใช้เทคนิคในการส่งเสริม ด้วยวิธีการบรรยายให้ความรู้และกิจกรรมถามตอบ เป็นรูปแบบที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมสนใจ ซึ่งส่งผลให้นิสิตสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้และร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้ได้ต่อไป ซึ่งพบว่าหลังการส่งเสริมผู้เข้าร่วมการส่งเสริม มีคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการส่งเสริมมากกว่าก่อนการส่งเสริม แสดงให้เห็นว่า จากการส่งเสริมประเพณีสงฆ์สงฆ์กลุ่มหาธาตุ ของชุมชนตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม มีผลทำให้ความรู้หลังเพิ่มขึ้นก่อนการส่งเสริม ที่มีการใช้กระบวนการถ่ายทอดสิ่งแวดล้อมศึกษามาร่วมการส่งเสริม โดยใช้เทคนิคในการส่งเสริม ด้วยวิธีการบรรยายให้ความรู้และกิจกรรมถามตอบ เป็นรูปแบบที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมสนใจซึ่งส่งผลให้นิสิตสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้และร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้ได้ต่อไป

2. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติ ก่อนและหลังการส่งเสริมประเพณีสงฆ์สงฆ์กลุ่มหาธาตุของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม

ผลการเปรียบเทียบทัศนคติในการส่งเสริมประเพณีสงฆ์สงฆ์กลุ่มหาธาตุของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม ก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า ทัศนคติของผู้เข้าร่วมการส่งเสริมก่อนการส่งเสริมโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย และหลังการส่งเสริมผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีทัศนคติโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า หลังการส่งเสริมผู้เข้าร่วมการส่งเสริมมีคะแนนทัศนคติมากกว่าก่อนการส่งเสริม แสดงให้เห็นได้ว่า

การส่งเสริมประเพณีสงฆ์สงฆ์กลุ่มหาธาตุของชุมชน มีผลทำให้ทัศนคติต่อการส่งเสริมประเพณีสงฆ์สงฆ์กลุ่มหาธาตุของชุมชนของนิสิตเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการถ่ายทอดสิ่งแวดล้อมศึกษา ประกอบด้วย การบรรยายโดยมีคู่มือและแผ่นพับ เป็นการส่งเสริมเพื่อสร้างความสนใจ โดยกำหนดเป้าหมายของแต่ละกิจกรรม เน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ผู้ส่งเสริมและผู้เข้าร่วมการส่งเสริม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ประยูร วงศ์จันทร์ (2553 : 304) ได้กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่จะนำมาสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ดี ที่ทำให้เกิดทัศนคติ ประกอบด้วยการเรียนรู้ โดยอาจมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้น จนทำให้เกิดความประทับใจทางบวก คือ ความรู้สึกชอบ และความประทับใจไปในทางลบ คือ ความรู้สึกไม่ชอบ อาจเกิดการยอมรับทัศนคติจากผู้อื่นและมีสื่อต่างๆ เป็นสิ่งชักจูงให้ปฏิบัติ โดยแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ โดยผลการศึกษาและเปรียบเทียบระดับทัศนคติ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลิขิต จันทร์แก้ว (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการสืบสานฮีตสิบสองคองสิบสี่ เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม สุจิตา โตสุข (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าดอนปู่ตาบ้านหัวขัว ประภาภรณ์ บุญบำรุง (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการส่งเสริมการใช้คู่มือการปลูกข้าวเพื่อใช้ในครัวเรือนและการอนุรักษ์อภินิหาร ราษฎร์ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการปลูกฝรั่งพื้นบ้านเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สุดารัตน์ เจียงคำ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการฟื้นฟูป่าหัวไร่ปลายนาในพื้นที่บ้านดอนตูม ซึ่งผลการส่งเสริม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า หลังการส่งเสริมผู้เข้าร่วมการส่งเสริม มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลังการ

ส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม แสดงให้เห็นว่า จาก การส่งเสริมประเพณีสงฆ์คู่หม้อหาคาตุ ของชุมชน ตาม แนวคิดนิเวศวัฒนธรรม มีผลทำให้ทัศนคติหลัง เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการส่งเสริม การใช้กระบวนการ ถ่ายทอดสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยการบรรยายประกอบ กับคู่มือและแผ่นพับในการส่งเสริม สามารถทำให้ ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมเกิดความสนใจต่อสิ่งที่ตนกำลัง ได้รับจากการส่งเสริม เป็นรูปแบบที่จะทำให้ ผู้เข้าร่วมการส่งเสริมสนใจ นำไปสู่การปรับเปลี่ยน ทัศนคติไปในทางที่ดีขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรใช้สื่อประกอบการบรรยายที่ หลากหลาย และควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมเพื่อ กระตุ้น ให้เกิดความสนใจ และกระตุ้นให้เกิดการ ปรับเปลี่ยนทักษะ เพื่อให้เกิดความรู้และสามารถ

นำไปเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจเกี่ยวกับประเพณีสงฆ์คู่หม้อหาคาตุได้

2. ประเพณีสงฆ์คู่หม้อหาคาตุ เป็นประเพณีที่ เก่าแก่ และมีการสืบสานประเพณีกันมาตั้งแต่สมัย โบราณ หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรมีการทำ กิจกรรมการส่งเสริม เพื่อส่งเสริมประเพณีสงฆ์คู่ หม้อหาคาตุให้คนรุ่นหลังในท้องถิ่น เพื่อให้เกิด กระบวนการเรียนรู้และเพื่อการสืบสานอนุรักษ์ ประเพณีสงฆ์คู่หม้อหาคาตุสืบไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยไปใช้ครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประเพณีสงฆ์คู่หม้อหาคาตุ เพื่อให้นิสิตกับคนในชุมชน สนใจเกี่ยวกับเรื่อง ประเพณีสงฆ์คู่หม้อหาคาตุ เพื่อนำไปใช้ในการ พัฒนาการส่งเสริมให้เป็นที่สนใจมากขึ้น

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการ หรือความ เชื่อในประเพณีสงฆ์คู่หม้อหาคาตุ เพื่อนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ความสำคัญ ต่อกระบวนการหรือ วิธีการในการในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

เอกสารอ้างอิง

- จิตตาภา อุปเนตร. (2557). การส่งเสริมการปลูกกล้วยน้ำว้าโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน โรงเรียนบ้านแมด ตำบลตลาด อำเภอมะนัง จังหวัดมหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). แผนการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประยูร วงศ์จันทร์. (2553). วิทยาการสิ่งแวดล้อม. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประภาภรณ์ บุญบำรุง. (2557). ส่งเสริมการใช้คู่มือการปลูกข้าวเพื่อใช้ในครัวเรือนและการอนุรักษ์ สำหรับ นิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลิขิต จันทน์แก้ว. (2556). การส่งเสริมการสืบสานฮีตสิบสองคองสิบสี่เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทาง วัฒนธรรม. มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- วรภรณ์ นันทจันทร์. (2556). การส่งเสริมการปลูกต้นกระถินเทพาเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน สำหรับ ประชาชนบ้านโคกก่อ ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุจิตา โตสุข. (2556). การส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าดอนปู่ตาบ้านหัวขัว. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุดารัตน์ เจียงคำ. (2556). การส่งเสริมการฟื้นฟูป่าหัวไร่ปลายนาในพื้นที่บ้านดอนตูม. มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- เสรี พงศ์พิศ. (2529). คีนสุราษฎร์. กรุงเทพฯ : เทียนวรรณ. วัฒนธรรมพื้นบ้าน: รากฐานการพัฒนา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พ รินติ้งกรุ๊ป.

- สุมาลี ขาหยอง. (2557). การส่งเสริมการใช้คู่มือการปลูกมะกรูดเพื่อใช้ในครัวเรือนและการอนุรักษ์ สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อดิศักดิ์ สิงห์สีโว. (2554)พื้นฐานสิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Norman L. Munn (1971). Introduction to Psychology. Boston : Houghton Mifflion company.
- อภิชาติ ราษฎร์ดี. (2557). การส่งเสริมการปลูกฝรั่งที่บ้านเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับนิสิตระดับ ปริญญาตรี สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อักษร สวัสดิ์. (2542). ความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาในเขตบางกะปิ กรุงเทพฯ. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.